BALOGH EDGÁR

Néphagyomány és művelődés

Értelmezni szeretnők a népköltészet és népművészet új hullámát, rávilágítva e divatozó jelenség korszerű társadalmi és művelődési szerepére s jelentőségére az irodalomban.

Ami a népi divatot illeti, elég utalnunk a folklórkiadványok számának megnövekedésére és sikerére, a helyi gyűjtések elszaporodására, a nyelvművelés és népnyelvkutatás kapcsolataira, a zenei anyanyelv nagyobbodó hangsúlyára, a népművészeti elemek feltűnésére az iparművészetben, a népi koreográfia színpadra emelkedésére, népi együttesek fellépésére s a szülőföldhöz való kötődés, a néprajzi és helytörténeti érdeklődés egyre tudatosabb megnyilatkozásaira. Egyáltalán nem állíthatjuk, hogy ezek a jelenségek döntően egyeduralkodóvá váltak volna, inkább úgy mondanók, hogy a mai irányzatok közül az egyiket táplálják, vagy még inkább úgy fogalmazhatnók meg a megfigyelésünket, hogy a futó divatokat keresztezve a folklór és etnográfia felkapása valamelyes ellendivat, olyan érdeklődés- és szokásrendszer, mely az ideig-óráig tartó utánzatokkal bizonyos maradandó eredetiséget akar szembeállítani.

A jelenség első s bizonyára nem oktalan magyarázata a visszahatás a táji és népi kötődéseket, hagyományokat, sajátosságokat megtagadó sematizmusra. Volt idő, amikor a népdal nacionalizmusnak, a folklór és tárgyi néprajz narodnyik tárgykörnek, a népi írókkal való bármilyen közösségvállalás vagy a népi jelrendszer többé-kevésbé romantikának, ha éppen nem fasizmusnak tetszett, s Tamási Áronra hivatkozni sem illett. Egyáltalán nem tévesztem össze ezt a szűk látókört a szocialista alapok lerakásának hősiességével. Akik jól emlékeznek, tudják, hogy népfront, népi demokrácia, népiség eredetileg szövetségben jelentkezett a kommunista történelemvállalással. Az új népiség sem a marxi—lenini ideológiával szemben lép fel, hanem ellenkezőleg, annak konkrét alkalmazásával jár. Mindenesetre a sematizmus okozta elidegenedés hasznos szellemi ellenhatása. A romániai magyar kulturális front következetesen szocialista művelődéspolitikai szervei — folyóiratok, rádió, televízió, könyvkiadók, művelődési otthonok — valóságos kultuszát bontották ki a népi hagyománynak, felszámolva a közelmúlt értetlenségét a szülőföld, a haza sajátosságaival szemben.

Egy második magyarázat rámutat a népi divat egyéb sarkulásaira: tagadhatatlan, hogy nemcsak együtt jelentkezett és hódít más divatokkal, de többé-kevésbé azokkal szembe is szegül. Ez sok vitát keltett a különféle divatáramlatok hívei között. A múlt sematikus jelenségeit egy liberális-anarchikus „nyugatosdi" is elítélte, vállalva széles horizontot, fogékonyan sok új és érdekes világjelenség iránt, anélkül azonban, hogy magát a tájtól-néptől való elidegenedést felszámolta volna. Így került ütközőbe a „népi" és a „hippi", a „gyökeres" és a „kozmopolita", a „falusi" és az „urbánus", szerencsére nem elmerevedésekkel, mint inkább hasznos eszmecserékkel, melyekből az új, sokszerűen árnyalt közösségi tudat kerül ki győztesen.

A viták kereszttüzében hamar kiderült, hogy a végletek útja járhatatlan: a népiség egyoldalú értelmezése és a tudományos-műszaki forradalom mai szükségletei közt egyre kiáltóbb a szakadék, viszont a Nyugatról beszivárgott divatok mögött valóságtagadó nihilizmus gyülemlik. Ha az ellentétek nem is itatódtak még fel teljesen, annyi bizonyos, hogy a kibontakozásra egyre több jel figyelmeztet. Az egyszerű népdal helyébe a Kodály-feldolgozás, a beatzene sikongásaiba egyre több magyar zenei motívum kerül, s vegyük ezt jelképesnek minden más művelődési terü-

---

A bukaresti Petőfi-házban elhangzott előadás.

letre vonatkozóan is. A szép és jó magyar nyelv ápolása és a korszerű szakszókincs elsajátítása egymást egészíti ki, s a folklór és a neoavantgard is jól ötvöződik, amint honi eredetiség nagyvilági tájékozódással, nemzeti volt élő nemzetköziséggel, reális helyzetfelmérés konkrét történelmi szerepvállalással párosul.

S akad a népi divatra egy harmadik magyarázat: az a megállapítás, hogy ez esetben is világjelenségről van szó. A sokféle divatos kutatás, irányzat, iskola, elmélet gomolygásában egyre inkább kivehető egy határozott világérdeklődés a látszatprimitívségükben rendkívül bonyolult emberi értékeket hordozó népi jelenségek iránt, amíg azonban a megmerevedett görög-római kulturális burkot Nyugaton honi folklór és népművészet hiányában archeológiai vagy más földrészeken máig megmaradt őskultúrák megismerése és alkalmazása törli át, olyan népeknél — s ez Kelet-Európára egészében áll —, amelyek még történelmi körülményeik folytán megőriztek népi kultúrát, a megújítás, felszívás, új alkalmazás menete természetesen könnyebb és reálisabb. Ez az a csodálatos felemelkedés a népiből a legmagasabb világszintre, amit a mi Bartók Bélánk művészete mutatott fel az emberiségnek, s melyhez méltó példa a román Constantin Brâncuşi oltyán népi elemekből a párizsi korvallomásig ívelő szobrászpályája is. Nos, ezt nem értik meg egyesek: hogy ugyanaz, ami egy Gauguin festészete számára a révítő Tahiti-mítosz, az számunkra még népi bölcsességében felfogható kalotaszegi tájművészet, ami egy Picasso néger szobrokból ihletett szürrealista játéka, az a benső konstruktivitásában ésszerű hagyományokat átadó székely építkezés vagy faragás. A lényeget kimondtam: a mi népi kultúránk mágia nélkül, eredeti értelmességében érzékelhető esztétikum, s egészséges ápolása sem menekülés egy szennyeződő kor szomorú sablonjai elől, hanem magának a korszerű önmegtalálásnak is lehet eszköze.

Ezzel el is szigeteljük magunkat bármely értelmetlen népi kultusztól, a sámáni irracionalizmustól s a valóságellenes mítosztól, a faekés világ egyszerűségébe való visszavágyódás morbiditásától; ezek nem is vezethetnek máshová, mint a népi giccsbe. Annál közelebb áll hozzánk a még élő népi kultúra egészséges felújításának és tudományos rögzítésének művelődéspolitikája, mely lehetőségeket ad a hagyományos kincsek megismerésére és nemzeti kultúránk mindenkori felfrissítésére, a folklór és népművészet felszívására olyankor, amikor a hagyományos viszonyok gyors változása folytán ezek az értékek szükségképpen gazdát cserélnek, s szűkebb paraszti tájközösségek tulajdonából egy egész nép közvagyonába mennek át.

Ami a népi kultúra mai társadalmi és művelődési szerepének tisztázását illeti, vitába keveredtem Láng Gusztávval, a romániai magyar irodalom jeles fiatal történészével, s ez a vita még korántsem ért véget. Vitafelem ugyanis nehezményezte egyik cikkem ama állítását, hogy a népi kultúra hasonló szerepet játszhat a mai nemzeti kultúrák kialakításában, mint a reneszánsz a maga korában. Helyesen jegyezte meg, hogy akkor egy gazdag városos kultúra hagyományainak felújításával sikerült a polgáriasodó Európát emberségesebb gondolatmenetekbe segíteni, míg a népi kulturális hagyatéknak ilyen műveltségi tartalma természeténél fogva nincsen, s így összehasonlításom helytelen. Ez az okfejtés megejtően igaz, nem is ellenkezhetem vele, éppen csak az a való, hogy ilyen egyeztetésre én sem gondoltam. Idéztem Antonio Gramsci olasz kommunista ideológus tanítását, mely szerint a reneszánszkutatások alapfeladata: „...hogy pontosan fel tudjuk fogni, vajon a nemzeti erők Itáliában milyen fokot értek el abban a korszakban, mely a városállamok keletkezésétől az idegen uralom túlsúlyra jutásáig terjed." Ezzel a hivatkozással egyáltalán nem a görög-rómaiság és a mai népiség közé raktam egyenlőségjelet, hanem pontosan a nemzeti fok elérésének, a nemzetté-nemzetiséggé válásnak a folyamatában engedtem az igények és irányulások hasonlóságára következtetni. Ez más. Ez annyit jelent, hogy a polgári nemzet kialakulása számára hasznos volt — sok egyéb, nyilvánvalóan döntőbb gazdasági és társadalmi tényező mellett — a görög-római műveltségi kifejezésmodell, s ma a szocialista nemzet s együttélő szocialista nemzetiségek kibontakozásához is szükség lehet közösségi jegyeket adó hagyományok felidézésére. E hagyományok közül — adott földrajzi és történelmi viszonyainknak

megfelelően — szerintem értékes mindaz, amit szocialista átalakulásunk során a népi kultúra irodalmi kifejezésben, dalban-zenében, mozgásban, szokásban, művészetben, alkotó társascselekvésben áttestál.

Ebből a szempontból valóban nem tartalmilag, ellenben funkcionálisan annál inkább vonható párhuzam az egykorú reneszánsz és a népi kultúra elemeinek ma nálunk feltűnt alkalmazása közé: mindkettő a maga tér- és időbeliségében a nemzeti közösséggé való felemelkedésnek bizonyos jelzősorait adhatja meg.

A népi „gyökerek" jelentősége a modern nemzetalakulás szempontjából legkézenfekvőbb a nyelvművelés esetében. Korunkban a nyelvnek megnőtt a jelentősége, mivel az ismeretanyag felduzzadása a fogalomalakítás műveleteit — szóval a gondolkodás technikáját — egyre nagyobb erőpróbának veti alá. Ma már világos, hogy az anyanyelv mint a fogalomalkotás eszköze alapvető szerepet visel a művelődésben, s mert ez így van, megnőtt a népnyelv és folklór tartalékainak megbecsülése is. A hagyományos nyelvi struktúra teljes ismerete, a benne foglalt törvényszerűségek felfedezése nélkül aligha lehetne egy-egy nyelvet korszerűvé fejleszteni. A hajlékony, rugalmas, fantáziadús népi kifejezésmód — a népmesék, népdalok, balladák szófűzései, hasonlatai, hangtani lejtései, zeneisége, termő bősége — nélkül elszáradna, eredetiségét veszítené, szürke frazeológiába halna el a nyelvkészlet és nyelvképesség, velük azonban továbbfejlődésre válik alkalmassá, könnyebben fel tudja venni az új kor új fogalomtárát.

Ugyanez áll a Kodály-kórusok előtörésében megmutatkozó zenei haladásra is. A zenei anyanyelv jelszó és éltető gyakorlat lett, s tömegeket tesz fogékonyabbá általában is a zeneművészet iránt. A már-már elhalónak vélt népi dalkultúra feléledt, sorra jelennek meg az eredeti vidéki dalgyűjtemények, s a folyamat a beat és a könnyűzene művelői számára is új igazodási lehetőségeket, eredetibb termőképességet nyújt.

Nehezebb a népművészet mai befogadásának módszere és értelmezése. Itt az esztétikai alapfogalmakig kell elhatolnunk, hogy megértsük a népművészet modern alkalmazásának, a nemzetibe-nemzetiségibe való felszívásának szükségét és lehetőségét. Lukács György az esztétikum sajátosságaival kapcsolatban egy „közbülső jelzőrendszer" tartományát határozta meg a „feltételes" 1. jelzőrendszer és a „fogalmi" 2. jelzőrendszer, vagyis a reflexek és a nyelv között. Egyfelől ösztönös önfenntartásunk és alkalmazkodásunk, másfelől nyelvi tudatunk és ikernyelvszerzéseink tartományai között valóban szükségünk van az érzelemvilág, a művészi önkifejtés, a szépszerető kifejezéstechnika, dallam, testmozgás, iparművészet, lakberendezés, szokásrend, környezetalakítás (és mindezekben ritmus, szimmetria és arány, ornamentika) eredetiségére, hogy emberségünk őszinte, mély, igaz, valóságos, ne pedig sznob ragadvány, elsodortság, narkotikus giccs, divatok üzleti játéka legyen. Művelődéspolitikánknak tehát nemcsak a nyelvi teljesség és nyelvismeretek, az olvasás és tanulás terén kell hatékonynak lennie, hanem a valóság esztétikai tükrözésében is élővé, a múltból a jövőbe nyíló folyamatossággal alkotóvá kell tennie tömegeinket.

Lukács Györgytől igazán nem kell számon kérnünk, hogy egyetemes érvényű kutatásai és megállapításai során külön nem tér ki a „népi" vonatkozásokra s nem fogalmazza meg az esztétikum sajátosságának konkrét nemzeti kritériumait, mint ahogyan egy nyelvfilozófust sem hibáztatunk, ha ama 2. jelzőrendszer minden nyelvre egyaránt érvényes törvényszerűségeit keresi. A gyakorlatban azonban — s Gramsci éppen a marxizmust nevezi „a gyakorlat filozófiájá"-nak — mindig valamely nyelvről van szó, egyről a több ezer közül, s azon a nagyszerű íven, melyet Lukács György „a partikuláris egyéntől az emberi nem öntudatáig" domborít, a mindennapok közélete megköveteli a nemzeti lét kategóriáját: nem elhatárolva, hanem magában hordva az egyéntől az emberségig terjedő egész értelmét. Ernst Fischer osztrák esztétának viszont, aki „a nélkülözhetetlen művészet" címén már a gyakorlatba lép, de a „népi" művészi jelentőségét egyáltalán nem fogja fel, hanem a német romantikához kapcsolva mélyen alábecsüli (saját magának ellentmondóan mégis Bartók művészetében sejtve meg a népi elem érvényesítésének magasrendű jelentőségét), kevésbé bocsátjuk meg az érzéketlenséget. A népi elem tudatos be-

vonása új civilizációnkban szocialista nemzet- és nemzetiségerősítő, honi eredetiséget és teljesebb alkotó emberséget előmozdító művelődéspolitikai feladat. Erdélyben a népi kultúra — akárcsak Románia más tájain is, és általában szerte Kelet-Európában — mint „helyi folklór" (Faragó József határozza így meg) jelentős tömegek cselekvő megnyilatkozása mindmáig, s már csak ezért is: hitelességében megőrizve, magasabb művészi alakzatokhoz segítve és népszerűsítve a nemzeti és nemzetiségi összetartozásának és a népek testvéri együttélésének jelrendszeréhez járul hozzá, vagyis létformánk egyik közösségi meghatározója. A „népi" felszívása a „nemzeti"-be így válik a hazafias nevelés jelentős eszközévé.

Egy ellenőrző kérdés: nem választ-e el embert embertől, közösséget közösségtől a helyi sajátosság, az etnikus jelzés? Feleslegesen kiemelni a nyelvi különbözőségeket is lehetne, mégsem törekszünk a nyelvek felszámolására, hanem a nyelvi egyenlőségnek s a kölcsönös nyelvismeretnek vagyunk hívei. Az esztétikai sajátosság sokkal kevésbé megkülönböztető, mint a nyelv, s táji jellegében mások népi esztétikumával azonos vagy hasonló elemeket hordoz. Döntő az, hogy minden sajátosságunk újabb s újabb kötődés a hazához (Fekete Gyula találó szavával élve), vagyis a honhoz való ragaszkodást erősíti bármily elidegenedéssel szemben. Magyar folklór és népművészet, román és szász folklór és népművészet a szülőhazához köt, egy a mást az együttélés során kialakult közös elemekkel erősítve.

Ami nyelvművelésünkben és zenekultúránkban ma már természetes, az a „közbülső jelzőrendszer" tartományában, az esztétikumban is megvalósítható: eredeti népi kultúránk beépítése a modern nemzeti kultúrába, a szocialista tudatba. Egy kitűnő szakemberünk, Bandi Dezső Marosvásárhelyen, magasabb szintű modellekkel korszerűsítette a székely népművészetet, falvak, tömegek rejtett képességeit mozgósítva alkotásra szövésben-fonásban, faragásban-fazekasságban, s a muzeálisan rögzített régi s az igényelt mai között máris megteremtette a kellő hidat. A népművészet felújítása és iparművészeti alkalmazása nyitott kérdés rengeteg pró- és kontrával, de ami már századunk első felében sikerült Kós Károlynak, a közös erdélyi népművészeti elemek beillesztése az építkezés szecessziójába (Huszka József és Lechner Ödön mütyürkéi nélkül), az sikerülhet a lakberendezésben, öltözködésben, falu- és városképalakításban ma is.

A nemzet, a nemzetiség tulajdonképpen elsősorban kommunikációs erkölcsi közösség, hiszen az emberi sors, a változások, a haladás és megmaradás minden vonatkozása, bonyodalma, szorongása és öröme-bánata ezen a történelmi-néprajzi kereten belül szokásos jelzésekkel bensőségesebben és hatékonyabban megy, mehet, menend végbe, mint más közelebb vagy távolabb élő hasonló kategóriák között. Sőt a különféle népek-nemzetek egymáshoz való közeledése, nemzetközi kapcsolata, egymásra hatása is nemzeti jelzések áttételében (műfordításban, képmagyarázatban, művészi közvetítésben) válik tömeghatásúvá. A szocialista rendszerben megszűntek a nemzeti struktúrák benső gátjai, az osztályfalak és ellentétességek, kasztok, a „nép" és „nemzet" megkülönböztetései, s így szabaddá vált az út a teljes nemzeti struktúrálódások: a szocialista nemzet- és nemzetiségformák és tartalmak létrejötte számára. Ebben a folyamatban már igazán nem a mítosz és mágia, nem az irracionalizmus szolgálatában áll, hanem a kölcsönös megérthetőség, a szorosabb belső és külső kapcsolatrendszerek javára esik a sajátosság, az autochton volt minden eredeti jelzése, sőt éppen a nem nyelvbeli, hanem „közbülső jelzőrendszer" — a népzene, népművészet — tartományába tartozó anyag erősítheti egy-egy nemzeti kultúra nemzetközi megismerését és áttételeit.

A romániai magyar szépirodalom megbecsülésének egyik — ha nem is kizárólagos és feltétlen — kritériuma a művek folklórfoka. A szépirodalmat általában nemzetiségi élszerepében, közügyi felelősségében, nemzetközi jelentőségében értékeljük, még akkor is, ha a tudományos és közirodalmat egyenrangú társává kívántuk emelni az irodalomcentrizmus lezajlott vitái során. A helyes nyelvhasználatot, a jó kiejtést, a közérthetőséget az egész írásbeliségtől megkívánjuk, a szépirodalom termékeitől azonban különlegesen számon kérjük: itt a népköltészeten edződött

hangsúlyt, nyelvi takarékosságot és képgazdagságot, rugalmas fordulatokat, bő szókincset, érzékletes kifejezésmódot minden áttételben nyomon kell követnünk, ha el akarjuk kerülni, leleplezni a helytelenségeket, a „kincstári" nyelvezetet, a bürokratikus stílus unalmát. Érthető, ha a folklórfokot mint mértéket elsősorban azoktól várjuk, akik otthonról, szülőföldjükről, gyermekkoruk élményanyagából bontják ki számunkra a szép és jó magyar beszéd és írás teljességét, nincs azonban nagyobb tévedés és veszélyesebb félreértés, mint a folklórfok levezetése személyi származásból. A nyelvezet és a származás találhat is, nem is, a kettő genetikája más. Vannak sokan, akik elvesztik eredeti — „tősgyökeres" falusi, paraszti — nyelvérzéküket, és stílusuk sivataggá válik, míg mások ráolvasnak, rátanulnak a népnyelv fordulataira, a népköltészet forrásértékeire, s „városos" voltukban is a magyar nyelv üdeségét ízleljük írásaikból. Klasszikusaink faji, társadalmi és táji származás különbsége nélkül olvasztották be a nyelvtudományt az élő irodalmiságba (gondoljunk a szász származású Heltai Gáspárra), s mai napig tanúi vagyunk ennek az irodalmi termékenyülésnek.

A népiségtől a modern gondolatiságig, a gondolatiságban új népi-nemzeti felelősségig kinek-kinek egyéni pályája nyomon követhető mai irodalmunkban is. Ha az első nemzedékből Tamási Áron népi szürrealizmusát hozzuk fel példának, a maiak közül mutassunk rá Páskándi Géza „abszurdoid" kísérletezéseken nőtt új — ugyancsak népi veretű — realizmusára. Avagy a Kallós Zoltán gyűjtötte csángó balladák és mai gondolati líra balladisztikus hangvétele között keressek párhuzamot? Szilágyi Domokos és Király László, Farkas Árpád és a nyerseségében érdekes Páll Lajos nyelvi szépségein átüt a népi hagyaték, beleötvöződve a neoavantgard változataiba, s ha a náluk idősebb nemzedéket vesszük: Sütő András és Kányádi Sándor leszűrt, higgadt mondandója is pávapompával, egy ősi világ sajátosságával szól a máról és a mába. Nem azért ragadok ki egyeseket a sokaságból, mintha a folklórfok mértékében kiváltságosak lennének, velük is csak arra utalok, hogy a romániai magyar nemzetiségi irodalmat ez a sajátosság egészében is mennyire jellemzi: mert a felkapott nevek legalábbis jellegzetes típusai nemzedéküknek. Cikázhatunk keresztül-kasul a múltba: Áprily Lajos és Dsida Jenő klasszicitása a magyar irodalmi hagyományból ugyanazt az eredeti szépséget folytatja, mint Salamon Ernő forradalmi költészete, amikor székelyföldi élményeiből merít. A félszázados romániai magyar irodalom sohasem idegenedett el a népi forrásoktól, bár jövőnyitogatóan mindig új iskolák, európai áramlatok, úttörő gondolatiságok élén járt.

A „népi — urbánus" meg hasonló sarkítások felesleges vitáiból kikecmeregve, egyet közösen megállapíthatunk: valójában az eredetiség és az utánzás ellentétességéről van szó. S erről legyen szó a jövőben is. Eredeti az, ami bennünket hordoz, múltunkból nyílik jövőnkre, sorsunkat példázza, közösségünket s másokhoz való viszonyulásunkat fejezi ki. Utánzat — akár népi giccs, akár nyugatos kópia —, csupán felületi jelenség, nem maradandó érték. Ezzel a felismeréssel zárult az a sokoldalú ankét is, melyet *A Hét* hasábjain Huszár Sándor „töprengése" indított el a népművészet és a népi giccs megkülönböztetendőségéről.

Végezetül felvethetné valaki: magának a „nemzeti"-nek van-e jövője? Mire jó? Kell-e? Erre csak azt mondhatom: becsüljük fel reálisan magunk körül a nagyvilágot. A mi nyelvünk, akárcsak a románoké is, szerencsésen ama legelső harminc nyelv közé tartozik, amely vagy háromezerből a mai világszínvonal, a tudományos-műszaki forradalom kifejezéstechnikájának csúcsát tartja, képes lévén a kort egészében tükrözni. A közelgő új század azonban, sőt már a mainak hátralevő negyede is, a vezető nyelvi kommunikációk megsokszorozódását ígéri. Új nemzetek, új irodalmi nyelvek nagyarányú megszületése, kibontakozása, érvényesülése előtt állunk, s ha figyelembe vesszük az ázsiai, afrikai és dél-amerikai földrész nyelvi-nemzeti vajúdását a mögötte rengő társadalmi átalakulással, ha szembenézünk akár az arab, akár a szuahéli, vagy a hindi és urdu, a maláj és vietnami, esetleg éppenséggel a kecsua-indián nyelv mai fellendülésével és modern kifejezési eszközzé válásával, igazán mosolyognunk kell azon az utópizmuson, amely a nyelvek össze-

olvadásáról, valamiféle egységes világidióma kialakulásáról, nemzetek beolvadásáról és eltűnéséről fecseg. Lenin látta jól: új nagy nemzetek keletkezése előtt állunk, s forradalmi kötelességünk a teljes egyenlőség biztosítása a gyarmatosítás nyűge alól felszabaduló népek számára. Mivel ezek a korszerű nemzetalakulások már a szocialista rendszer országainak jelenlétében mennek végbe, átugorva az ellentmondásokkal terhes kapitalista szakaszt s annak minden nacionalista mezbe bújtatott osztálypolitikáját, reményünk van arra, hogy a nemzetté-nemzetiséggé kerekedés nemcsak a szocialista keretekben, hanem a „harmadik világ" térségein is nemzetközi harmóniába illeszkedve, haladó pártok vezetése alatt, egyetemes emberi elkötelezettséggel megy végbe. Ilyen világtávlatok közt a magunk nyelve és nemzetisége olyan emberi érték, melyet szocialista szolidaritás nemzetközi felelőssége véd. A mi feladatunk, hogy közületi voltunk benső kötéseit, folytatólagos fejlődését, emberi elkötelezettségét eredményesen és tartósan ápoljuk.

A benső kötések egyike a folklór és népművészet értékeinek maradéktalan átmentése a kallódó tenyészetből a jövő tudatos nyelvezetébe, írásbeliségébe és művészi kifejezésmódjai közé.

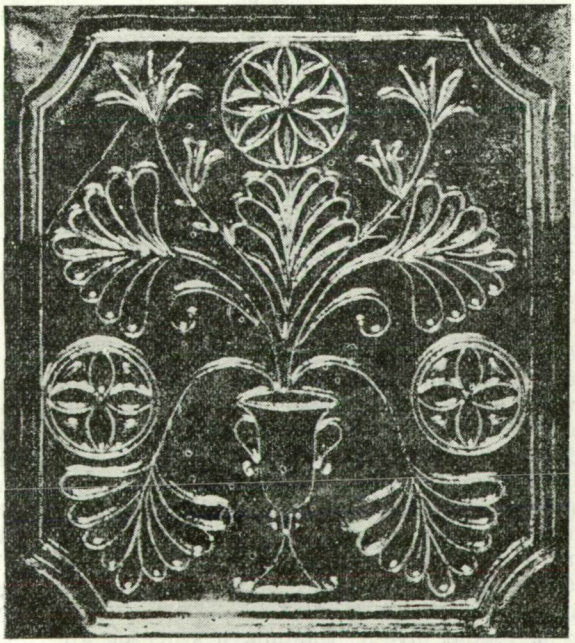

POZSÁR LAJOS MUNKÁJA